

Nääs äboars gemensamma fälad.

Nils Olsson i Trollenäs är 82 år och har innehaft en gård i Nääs, den han nu överlåtit till sin svärson. Nils Olsson var mycket duktig för sin ålder och kunde berätta bra om förhållandena förr i världen.

Angående den gemensamma fäladen, som jag omnämner i Anders Nilssons berättelse berättar Nils Olsson, att den gemensamme hören skulle hålla grinden stängd samt se till att ingenting fattades djuren. Hören bodde i en liten stuga, som omgiven av en liten trädgårdstappa låg i fäladen. Nääs siste gemensamme höre hette Lars Svensson, hans far hette Sven Larsson och hade innehaft sysslan före honom.

Kreatureren släpptes den 1 juni. När kreaturen voro släppta skulle alla mannarna in till hören och dricka jök och sedan skulle de "gå vide", varmed menades att de skulle gå runnt omkring gärdesgården och se efter så inhägnaden var i ordning. De hade var sin sträcka att hålla i ordning och den, som ej hade det i skick, skulle böta en kanna brännvin och denna skulle sedan gemensamt avsmakas. Man märkte ut rixna de olika delarna genom att skriva sina namn eller bomärke med tjära på stenar.

Den gemensamme hören

Kreatureren släppas på bete.

När man hade gått vide och allt var bra med djurens släppande, följdes
mannarna åt hem till åldermannen och så hölls det årligen återkomman-
de åldermansgillet, vilket skiftade på de olika åboarna i byn.

II.

Ett och annat från Nääs och V.Strö.

Enligt Nils Olssons utsago skall enskiftet ha ägt rum 1626 i Nääs och
V.Strö. De flesta gårdarna i Nääs lågo nere vid gården, men blevo se-
dan utflyttade och flera av gårdarna i Strö ängar ha blivit byggda
och odlade sedan fäladena upphörde att var ^{a/}gemensamma. V.Strö har
förut hetat Onnsströ eller Othensströ eftersom det ligger i Othens el-
ler nuvarande Onsjö härad.

Gullarps gamla skola låg mitt för nuvarande arrendatorsbostaden och
barnen hade gamla ~~xxxxt~~ kyrkogården såsom lekplats. Den första fsta
småskolan var inrymd i Nääs husagård där ett rum förhyrts. Lärare var
en toffelmakarepojke.

III.

Lantbrukets skötsel.

Lantbruket sköttes ej på samma sätt som nu. Året innan en åker skulle

*enskiftet
i V. Strö
och Trälarna*

*Gullarps
skola*

trädas låg den i ålla, varmed menades att den låg obrukad och där fick växa, vad som helst. Den låg liksom i vila och man tjuvdrade djuren huvudsakligast fåren på det gräs där växte. Året efter den legat i ålla blev den helträdad och efter trädningen såddes vintersäd huvudsakligen råg.

IV.

Trollenäs församlings "husagårdar"

Husagårdar

I Trollenäs församling funnos tre s.k. "husagårdar", en i Nääs, en i Gullarp och en i Asmantorp. En gård delades i fyra delar med omkring 12 tunnland i varje del. En fyrkant gård byggdes med en gemensam port eller också med en öppning mellan längorna där man kunde köra. I denna gård bodde fyra familjer med var sin del av stall, loge och boningshus. Invånarna på gården voro en slags torpare, som ej betalade arrendet i kontanter utan de voro ålagda att utföra två dagsverke i veckan året runt. Ibland legde man en pojke och ibland legde tre gemensamt en karl, som gjorde två ~~xxx~~ dagsverke i veckan för var och en och sedan betalade de honom gemensamt.

Dessa gårdar ha nu endast en ägare eller innehavare, ty de ha ännu ej sålts från huvudgården.

En annan slags gårdar kallades "hallingar". De voro endast delade i två delar. En sådan har ända till 1931 funnits i Selarp. Denna gård var sammanbyggd, men beboddes av tvenne äboar. De sista gemensamma innehavarna hette Mils Hansson och Herman Jönsson och deras föräldrar, som före dem innehafte gårdarna hette Hans Eriksson och Jöns Jönsson. De ha gått i arv ännu längre tillbaka i tiden, men på våren 1931 flyttade Herman Jönsson till en annan gård och gården, som nästan helt byggdes om, innehaves nu av Mils Hansson ensam, därmed är den sista gemensamma gården i Trollenäs församling splittrad. Gården ligger alldeles ut till landsvägen mellan Bosarp och V. Ströö och är den första gården i Selarp mot Bosarpsgränsen. Alldeles i gränsskälet till Bosarp ligger Bläshus, som varit en gård för sig, men då det slutligen genom arrendatorns slöhet blev så illa förfallet, att det till en del föll samman, blev det när arrendatorn på grund av ålder lämnade det sammanslaget till Gerundtorps gård och ligger nu till en del i fälad. Här kan man säga att den egentliga risbygden börjar från detta håll. Siste innehavaren av Bläshus hette Anders Larsson, ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ men kallades i allmänhet endast för "Bläsingen". Han lever ännu och bor på motsatta sidan om den nämnda vägen mellan Bosarp och V. Ströö. Denna väg skilde

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Källinger

Bläshus

gården och huset åt Anders Larssons far hette Lars Pålsson och han hade förut innehaft gården, som såväl tillhör Trollenäs gods, som församling. Ett flertal av de gårdar, som tillhöra de båda stora fiedeikommissen Trollenäs och Trolleholm ha i flera led innehafts av far och son, så man kan nästan säga, att det varit fiedeikomissrätt på arrendegårdarna med, och därför har innehavarna vuxit fast vid torvan såsom den varit deras fasta egendom.

V.

Lite komplettering till hoveriarbetet.

Anders Nilsson har förut berättat om hoveriskyldigheterna och deras utförande och ~~en~~ Nils Olsson lämnar några kompletterande uppgifter. Arrendatorerna i Näs by gjorde hoveridagsverke ända in på ~~18~~ 1890-talet. Förr skulle de harva, så och skörda säden och åkrarna delades upp så, att de fingo omkring ett tunnland var. Dessutom skulle de skörda höet i de naturliga ängarna i Farstorp (i V. Strö) och Ljusekullen (i Bosarp). Man samlades vid femtiden på morgnarna. När säden eller höet skulle huggas, avdelades fälten och så sattes en pale vid varje ända. Man gick så en gång för att avdela fältet, men man fick ej börja

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Shane
Ouis hl
Trollenäs m
uppl. 1931*

*uppl. Nils Olsson
Bosarp
Född 1850*

förrän ladufogden kommit och givit sina order. Var det någon, som började innan, hände det att det vankades stryk.

Här sedan säden eller höet var torrt skulle man binda och stacka och då begav man sig åter iväg, och när det var färdigt för inåkning skulle man ~~utgå~~ ^{utföra} detta *arbete*.

Nils Olsson sade, "Före min tid skälle arrendatororna göra allt arbete utom plöja. Plöjningen tillgick så, att när arrendatorerna gödslade körde gårdens folk med tolv par oxar.

Plöjning

Förut har redogjorts för hur gödseln körd s ut. Gården var indelad i 13 rotar med 15 skjutsar från varje rote, så det var över 100 skjutsar, som körde ut gödseln, så man förstår att där var en väldig tävlan för ingen ville vara ~~sen~~ ^{senast}. Kring gården finns en stensatt gata och denna gata blev så full av gödsel, så hjulen knappt kunde gå fram. För att denna åter skulle bli ren uppdelades den så, att var och en fick sin del att rensa innan arbetet fick anses avslutat.

*Ändring
i rotas.*

Till hoverskyldigheterna ~~-----~~ hörde även att arrendatorerna skulle köra torv till statarna från gårdens mosse. Denne gränsade intill den till Trolleholm tillhörande Boarps mosse.

Naturaförmåner i arrendeavgift.

Förutom dagsverken skulle arrendatorerna även lämna s.k. "yde" till gården ,
vilket bestod i att man t.ex. lämnade säd och från varje gård skulle
även lämnas en gås. Nils Olsson berättade, att hans gård var egentligen
ett löneboställe, ty därifrån skulle lämnas 13 tunnor korn till gården
och dessa i sin ordning skulle lämna detta till prästen.
Skolmästaren hade även säd i löneförmåner.

VII.Fattigvården i Nääs församling.

Fattigvården i Nääs såsom i övriga församlingar var ordnat så, att un-
derstödstagarna bodde i ett eller ett par s.k. fattighus, där fri bostad
var upplåten och där män, kvinnor och barn bodde ibland i samma rum.
Understöd i form av naturaförmåner utbetalades och Nils Olsson berät-
tar, att från hans gård betalades 8 kappor råg och 16 kappor korn. Den
upptagna naturaskatten fördelades sedan till var och en av understöds-
tagarna, som sedan efter bästa förmåga fingo sköta sig själva. Husen vo-
ro vanligen mycket primitiva och sagesmannen upplyser om, att golven i

rummen voro av stampad lera, så man förstår, att det var under ytterst dåliga förhållanden de människor~~x~~ levde, som voro hänvisade till den offentliga fattigvården. Smuts och ohyra höll också på att taga överhanden över de stackars människorna.

VIII.

Sätt att stilla blodflöde.

Man använde sig ju av olika ofta efter vårt sätt att se högst egendomliga läkemedel. Nils Olsson berättar, att man använde spindelväv att lägga i sår för att därmed hämma häftiga blodflöde. Detta medel var nog allmänt utbrett, men däremot berättar sagesmannen, ~~x~~ om ett annat medel, som användes för samma ändamål, och det var att man lade alldeles ny och varm ~~x~~ svingödsel i såret.